

составлением перечня языковых единиц разбираемой тематики было важно выяснения предмета и цели, языковой среды и коммуникативного назначения, потому что в нашем глобально растущем и динамичном мире коммуникация между культурами относится социальной (также политической и экономической) сфере. Анализ любой сферы лексики, как основной части любой коммуникации, является релевантной для языка.

Список использованной литературы:

- 1 Marx K., Weidacher G. *Internetlinguistik. Ein Lehr- und Arbeitsbuch.* –Tübingen 2014. – 236 S. ISSN 0941-8105
- 2 Roche J., Drumm S. *Berufs-, Fach- und Wissenschaftssprachen.* Tübingen, Narr Francke Attempo Verlag GmbH., 2018. – 330 S. – книга
- 3 Paprote W. *Korpuslinguistik.* Müller, H. (Hrsg.): *Arbeitsbuch Linguistik - Paderborn: Schöningh,* 2002. - S. 364-381.
- 4 Пиеничная Н.Ю., Веселова Е.И. и другие. *Covid-19 – новая глобальная угроза человечеству. // Эпидемиология и инфекционные болезни. Актуальные вопросы.* – Москва, 2020. –№ 1. –с. 6-13. – сборник научных статей
- 5 Salzhanova L. *Linguokulturelles Konzept von Körper-Metaphern. // Cultural Linguistic approach to foreign Language Education: Methods and Technologies.* – Almaty, 2010. –P. 320-323. – сборник научных статей
- 6 Jäger S. *Von der Ideologiekritik zur Diskurs- und Dispositivanalyse. // Theorie und methodische Praxis Kritischer Diskursanalyse.* – Münster, 2013. –S. 199-211. – сборник научных статей
- 7 U. Krieg-Holz, L. Bülow. *Linguistische Stil- und Textanalyse: Eine Einführung.* – Tübingen, 2016. – 288 S. – книга
- 8 Hoffmann L. *Kommunikationsmittel Fachsprache. Eine Einführung.* 2. Auflage. – Tübingen, 1985. – S. 53. – книга.

References:

1. Marks K., Veidacher G. *Internet-lingvistika. Uchebno-trudovaya knizhka. [Internetlinguistik. Ein Lehr- und Arbeitsbuch] - Tübingen 2014. - 236 str. ISSN 0941-8105*
2. Roche J., Drumm S. *Professionälne, profesionälne i nauchnye iazyki. Tübingen, Narr Francke Attempo Verlag GmbH., [Fach- und Wissenschaftssprachen. Tübingen, Narr Francke Attempo Verlag GmbH] 2018. – 330 s. – kniga*
3. Paprote W. *Korpusnoi Lingvistiki. Müller, H. (Hrsg.): Rabochaja Teträd Lingvistiki - Paderborn: Schöningh, [Arbeitsbuch Linguistik - Paderborn: Schöningh,] 2002. - S. 364-381.*
4. Panicheski N.Iu., Vaisala E.I. i drugie. *Covid-19 – novaia globalnaia rozovyi Select. // Epidemiologii infeksi i bolezni. Aktualnye voprosy.* – Moskva, 2020. –№ 1. –SS. 6-13. – sbornik nauchnyh statei
5. Salzhanova L. *Linguokulturelles konsepsia tela-metafory. // [Cultural Linguistic approach to foreign Language Education: Methods and Technologies.] – Almaty, 2010. –P. 320-323. – sbornik nauchnyh statei*
6. Ohotnik S. *Ot kritiki ideologii k diskurs-i dispozitivnomu analizu. // Teoria i metodologicheskaja praktika kriticheskogo analiza diskursa. [Theorie und methodische Praxis Kritischer Diskursanalyse.] – Münster, 2013. –S. 199-211. – sbornik nauchnyh statei*
7. Voine-Derevannye, L. Bülov. *Lingvisticheski analiz stilä i teksta: vvedenie. [Linguistische Stil- und Textanalyse: Eine Einführung] Tübingen, 2016. – 288 s. – k*
8. Gofman L. *Sredstva sväzi Professionälnyi iazyk. vvedenie. 2. Tiraj. [Kommunikationsmittel Fachsprache. Eine Einführung. 2. Auflage.] Tübingen, 1985 – – str. 53. - k.*

МРНТИ 14.07.07

<https://doi.org/10.51889/2020-4.1728-7804.39>

Текесбаева Г.М.,¹ Текесбаева А.М.²

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Алматы, Қазақстан

²Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті,
Алматы, Қазақстан

КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗІРЕТТІЛІК ЖӘНЕ ОНЫҢ КОМПОНЕНТТЕРІ

Аңдатпа

Мақалада құзіреттіліктің оқушы іс-әрекетінің сапасынан көрінетін білім нәтижесі екендігін, құзіреттіліктің “білім”, “білік”, “дағды” және “тәжірибе” сияқты ұғымдарды қамтитынын айтады. Құзіреттілік – оқушының алған білім, білік, дағдыларын іс жүзінде, күнделікті өмірде қандай да бір іс жүзіндегі немесе теориялық мәселелерді шешуде қолдана алуымен сипатталатын түпкі нәтиже. Сондай-ақ, отандық және шетелдік ғалымдардың коммуникативтік құзіреттілік туралы тұжырымдары сараланады. Педагогикалық-психологиялық еңбектерде коммуникативтік құзіреттілік туралы анықтамалар қаншалықты көп болса, коммуникативтік құзіреттіліктің компоненттері жайындағы көзқарастардың да әр алуан. Коммуникативтік құзіреттіліктің компоненттері туралы сөз қозғалып, коммуникативтік құзіреттілік лингвистикалық, әлеуметтік лингвистикалық, психолінгвистикалық,

лингвомәдениеттанымдық, когнитивтік, паралингвистикалық тұрғыдан бір арнаға тоғысқан жүйе деген тұжырым жасалады.

Түйін сөздер: құзіреттілік, коммуникативтік құзіреттілік, компонент, білім, білік, дағды, тәжірибе, оқушы

Tekesbayeva G.,¹ Tekesbayeva A.²

*¹Kazakh national pedagogical university named after Abai,
Almaty, Kazakhstan*

*²Kazakh national women's teacher training university,
Almaty, Kazakhstan*

COMMUNICATIVE COMPETENCE AND ITS COMPONENTS

Abstract

The article States that competencies are the result of knowledge expressed as a student's activity, including such concepts as "knowledge", "skills", "skills" and "experience". Competence is the final result, characterized by the fact that the student uses the knowledge, skills, and skills in practice, in solving any practical or theoretical problems in everyday life. The conclusions of Russian and foreign scientists on communicative competence are also analyzed. As many definitions of communicative competence are available in pedagogical and psychological works, so many views about the components of communicative competence. The article raises the question of the components of communicative competence and concludes that communicative competence is a system that combines linguistic, sociological, psycholinguistic, linguoculturological, cognitive, and paralinguistic aspects.

Keywords: competence, communicative competence, component, knowledge, education, skills, experience, student

Текесбаева Г.М.,¹ Текесбаева А.М.²

*¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая,
Алматы, Казахстан*

*²Казахский национальный женский педагогический университет,
Алматы, Казахстан*

КОММУНИКАТИВНАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ И ЕЕ КОМПОНЕНТЫ

Аннотация

В статье говорится, что компетенции являются результатом знаний, выражающихся в качестве деятельности ученика, включают в себя такие понятия, как "знания", "умения", "навыки" и "опыт". Компетенция – это конечный результат, характеризующийся тем, что ученик использует полученные знания, умения, навыки на практике, в решении каких-либо практических или теоретических задач в повседневной жизни. Также проанализированы выводы отечественных и зарубежных ученых о коммуникативной компетентности. Сколько много имеются определений о коммуникативной компетентности в педагогической и психологической трудах, столько и много взглядов о компонентах коммуникативной компетенции. В статье поднимается вопрос о компонентах коммуникативной компетенции и делаются выводы, что коммуникативная компетенция - это система, которая сочетается в лингвистическом, социологическом, психолингвистическом, лингвокультурологическом, когнитивном, паралингвистическом аспектах.

Ключевые слова: компетенция, коммуникативная компетенция, компонент, знание, умение, навыки, опыт, ученик

Кіріспе. Бүгінгі таңдағы білім мазмұнының негізгі өзекті мәселелердің бірі – өзгермелі әлеуметтік және экономикалық жағдайда өмір сүруге дайын, қоғамдық өмірге белсенді қатынасын байқатып, оны жақсартуға ықпал ете алатын, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру. Қазіргі кездегі мұғалімнің міндеті – жас буынды жан-жақты дамыту, қиялы жүйрік тұлға ретінде баулып, оқытудың шығармашылық сипатын арттыра отырып, баланың жеке қабілеті мен әлеуметтік белсенділігінің дамуына жол ашатын шығармашыл тұлға қалыптастыру. Кез келген пәнді оқытуда нәтижеге бағытталған іс-әрекетті құзіреттілік тұрғысынан жүзеге асыру – негізгі міндет болып табылады.

Әдістеме. Білім беру саласындағы "құзіреттілік" түсінігі 1960 -1970 жылдардағы шетел әдебиеттерінде, ал 1980 жылдардың соңындағы отандық әдебиеттерде кездесе бастады. Қазіргі педагогика ғылымында негізгі базалық ілімдердің бірі "құзіреттілік" болып отыр. "Құзіреттілік" терминіне алғаш анықтама беріп, ғылыми айналымға В.Гумбольдтың генеративті грамматика туралы зерттеуіне сүйене отырып американдық ғалым Н.Хомский енгізген еді. Алғашқыда ол ана тілінде нақты тілдік қызметті орындау үшін қажет қабілеттіліктер деген түсінік берген болатын [1, 78]. "Құзіреттілік" термині Н.Хомский, И.А. Зимняя, Г.В. Колшанский, Л.Л. Федерова,

Е.М.Верещагин, М.Н.Вятютнев, В.Г.Костомаров, А.Б.Добрович, Б.Тұрғынбаева, М.Жадрина, Ф.Оразбаева, Ж.Қ.Балтабаева, Р.С.Рахметова, т.б. ғалымдардың еңбектерінде зерделенген.

Нәтижелер. Педагогикалық және психологиялық еңбектерді саралай келгенде, “қүзірет” және “қүзіреттілік” терминдерімен байланыста “басты (негізгі) біліктілік”, “тұлғалық сапа”, т.б. ұғымдардың қолданылатыны анықталды. “Қүзірет” термині көбінесе “нәтижелік”, “жетістікке жету”, “түсіну”, “менгеру”, “сапа”, “мөлшерлілік” сөздерімен бірлікте қолданылатынын, ал “қүзіреттілік” термині білім мен тәжірибенің бірлігі мағынасында да қолданылатындығы байқалды. Д.И.Ушаковтың редакциясымен жарық көрген түсіндірме сөздігінде “қүзіреттілік” және “қүзірет” ұғымдарының арасындағы айырмашылықтарды дәлелдеуге тырысқан. “Қүзіреттілік” - хабардар болушылық, абыройлық, “қүзірет” - жеке тұлғаның кәсіби қасиеті және қызметтік сипаттардың нақты жиынтығы. Әдістемелік терминдер сөздігінде қүзіреттілік – яғни, “compro” латын тілінен аударғанда – сәйкес келемін, қол жеткіземін деген мағынада берілген. Қүзіреттілік – оқушы іс-әрекетінің сапасынан көрініс табатын білім нәтижесі. Білім мазмұнын жаңартудағы негізгі мақсаттың бірі – білім игеру кезінде күтілетін нәтижеге қол жеткізу. Негізгі бағыт оқушыға ауысады, оқушы бұрын білімді қабылдаушы рөлін атқарса, ал жаңа талап бойынша ол өздігінен білім алушы, үйренуші ретінде танылады. Бүгіндебілім беру стратегиясын “қүзіретті білім беру” деп те атап жүр. Қүзіреттілік – менгерген білім мен біліктіліктерді күнделікті өмірде қандай да бір мәселелерді шешу барысында қолдана білуі. Оқытудағы қүзіреттілік білім беру нәтижесі ретінде оқыту сапасын қамтамасыз етеді. Қүзіреттілік ұғымы “білім”, “білік”, “дағды” және “тәжірибе” сияқты ұғымдарды қамтиды. Қүзіреттілік – оқушының алған білім, білік, дағдыларын іс жүзінде, күнделікті өмірде қандай да бір практикалық немесе теориялық мәселелерді шешуде қолдана алуымен көрінетін нәтиже. Қазақ тілі сабақтарында оқушылардың коммуникативтік қүзіреттіліктерін қалыптастырудың маңызы зор.

Жалпы “қүзіреттілік” терминінің анықтамасы қаншама көп болса, қүзіреттіліктің жіктелуі туралы да көзқарастар сан қилы. Білім беру үдерісінде қүзіреттіліктердің қалыптасуы бірінші орынға оқушының ақпаратты менгеруін емес, оның әртүрлі жағдаятта мәселелерді шеше білу іскерлігін қояды. Қүзіреттіліктің төмендегідей түрлері бар:

1. Ақпараттың сан алуан көздерінен білімді қабылдау тәсілдерін менгеруге негізделген өзіндік танымдық әрекет саласындағы қүзіреттілік;
2. Азаматтық-қоғамдық іс-әрекет саласындағы қүзіреттілік (азаматтың, тұтынушының, сайлаушының рөлін орындау);
3. Әлеуметтік-еңбек саласындағы қүзіреттілік (еңбек ету жағдайындағы жағдаяттарды талдау іскерлігі, еңбек етуде өзара қарым-қатынас нормаларын сақтай білуі, өзін-өзі еңбекке ұйымдастыру дағдылары);
4. Тұрмыстық саладағы қүзіреттіліктер (өз денсаулығын сақтай білуі, отбасылық тұрмысы, т.б.);
5. Мәдени-демалыс саласындағы қүзіреттіліктер (бос уақытты тиімді өткізе білуі, мәдени және рухани байлығы);
6. Коммуникативтік қүзіреттілік (тұлғаның өз ойы мен пікірін, көзқарасын жүйелі ауызша және жазбаша түрде жеткізе алуы).

И.Л.Зимняя Еуропада қүзіреттілікті стратегиялық, әлеуметтік, әлеуметтік-лингвистикалық, тілдік және оқу деп жіктеу кездесетінін айта келіп, шетелде бес түрлі қүзіреттілікке айрықша мән берілетінін сөз етеді. Олар: саяси және әлеуметтік қүзіреттілік (әр түрлі жағдаяттарды бейбіт түрде шешуі, топтық шешім қабылдай алуы, жауапкершілікті сезінуі демократиялық институттарды қолдауы және соған қатысуы); мәдениаралық қүзіреттілігі (көп мәдениетті қоғамда өмір сүре білу қабілеті, басқаларды сыйлауы, олардың мәдениеті, тілі, салт-дәстүрін сыйлай отырып, өмір сүре алуы); коммуникативтік қүзіреттілік (ауызша және жазбаша коммуникацияны игере білуі, жұмысы мен әлеуметтік өміріне қажетті қабілеттерді игеруі, бірнеше тілді менгеруі); ақпараттық қүзіреттілік (ақпараттың жағымды және жағымсыз жақтарын тани білуі, оған сыни көзқараспен қарауы, технологияларды менгеруі мен қолдануы); когнитивтік қүзіреттілік (өмірде өзінің білімін үздіксіз жетілдіруі, кәсіби тұлғасы мен әлеуметтік өмірін үнемі дамытып отыруы) [3,72]. И.А. Зимняя, Г.В.Колшанский, Л.Л.Федерова сынды ғалымдар оқытудың мақсаты қатысымдық қүзіреттілік болып табылады деп танысса, Е.М.Верещагин, М.Н.Вятютнев, В.Г.Костомаровтар оқытудың мақсаты ретінде тілдік және қатысымдық қүзіреттілікті атап көрсетіп жүр.

Талқылау. Жалпы оқушылардың коммуникативтік қүзіреттіліктерін қалыптастыру мәселелері бүгінгі таңда жете қарастыруды қажет етеді. Уақыт талабына сай білім беру жүйесінде коммуникативтік қүзіреттілік жөнінде көптеген мәселелер қаралып, олар философиялық, педагогикалық, психологиялық тұрғыдан зерттелуде. Коммуникативтік қүзіреттілікті қалыптастыру теориясы мен практикасын қарастырып, қүзіреттілік туралы ауқымды зерттеу жазған – Ю.А.Емельянова. Ол тұлғааралық тәжірибелердің деңгейі, айналасымен өзара әрекетте индивидтен өзінің қабілеті мен әлеуметтік мәртебесін табысты қамтамасыз ететіні туралы айтады. Ғалымның ойынша, аталған қүзіреттілік “тәрбиелі” ұғымымен сәйкес келеді, оның төңірегіндегілер тиімді немесе тиімді емес байланыс жағдайындағы тұлғааралық мінез-құлық ерекшеліктері. Сондықтан коммуникативтік қүзіреттілік – тек дара сапа емес, бірін-бірі түсінуге ұмтылған белгілі бір топ адамдарының санасының көрсеткіші [2, 85]. И.А.Зимняя коммуникативтік қүзіреттілікті адамның тұлға ретінде өзіне қатынасын және өз өмірінің түрлі формаларындағы әрекеттерін айқындап, тұтас әлеуметтік ортада адамның басқа адамдармен өзара әрекеттесу аймағындағы іс-әрекеті деп қарастырады [3,98]. А.Б.Добрович коммуникативтік қүзіреттілікті ақыл-ес пен ойлау тұрғысынан қарастырып, коммуникативтік қүзіреттілікті тұрақты түрде коммуникацияға дайын болуы деп санайды. Ғалым ойлай білген адам әркез коммуни-кацияға дайын болып, түрлі жағдаяттарда коммуникацияға түсе білу тиіс деп тұжырымдайды [4, 112]. В.А.Кан-Калик коммуникативтік қүзіреттілікті адамның күнделікті қызметінің бір бөлігі деп қарастырып,

адамдардың көбі коммуникативтік актіні қалай қолдану қажеттігін ойлаймайды, ол үшін белгілі бір іскерлік пен дағды болуы тиіс екенін, сонда ғана коммуникативтік құзіреттілікті қалыптастыруға болатынын тұжырымдайды [5, 87]. Бірқатар қазақстандық ғалымдар коммуникативтік құзіреттілікті қалыптастыру оқушыны қоғамдағы ережелер мен нормаларды дұрыс қолдануға мүмкіндік беретін қатысымдық іскерлікке үйрету деп қарастырып, коммуникативтік құзіреттілікті қоғамдық қатынастарда тілдесім заңдылықтары мен ережелерін адамның орындай алу қабілеті деп тұжырымдаса [6], енді бір ғалымдар білім алушының қарым-қатынаста әлеуметтік-мәдени нормаларды сақтай отырып, ұйымдастыру біліктілігі деп таниды [7, 254]. Педагогикалық-психологиялық зерттеулерде коммуникативтік құзіреттілік туралы анықтамалар қаншалықты көп болса, коммуникативтік құзіреттіліктің компоненттері туралы пікірлер де сан алуан.

Е.М.Алифанова коммуникативтік құзіреттілікке төмендегідей компоненттерді жатқызады:

1) адамның басқаға деген эмоционалдық көңіл-күйі, түсінушілігі, аяушылығы сияқты сезімін білдіретін эмоционалдық компонент;

2) басқаның мінезін түсіну арқылы адамдар арасындағы әртүрлі жағдаяттарды шеше білуі арқылы көрінетін когнитивті компонент;

3) бірлесіп жұмыс істей білу, қарым-қатынаста түсіністік таныту, ұйымдастыра алу арқылы көрінетін мінез-құлықтық компоненттер [8, 102].

С.Измуханбетова коммуникативтік құзіреттілік мынадай компоненттерден тұрады деп есептейді:

- қажетті тілдерді білуі, педагогика, психология, конфликтология, логика, риторика, мәдениет, сөйлеу аймағындағы білімі көрінетін коммуникациялық пән аймағындағы білімі;

- іскерлік қатынастарды нақты және жедел ұсыну, инициатива көрсету, тұлғаны жағымды қабылдау және түсіну негізінде психологиялық ықпал көрсету, қоршаған адамдармен бірлескен іс-әрекет барысында белсенді әрекет жасау арқылы сипатталатын коммуникативті және ұйымдастырушылық қабілеті;

- түсіне білу іскерлігі, өзгені сезіне білу, психотерапияны сөзбен орындай алу арқылы көрінетін эмпатияға қабілетті болуы;

- көршісі мен өзінің мінез-құлқыны реттей алу іскерлігі, дау-жанжалдық жағдайларда өнімді жауап беру тәсілдерін табу, жағымды психологиялық климатты тудыру, субъектаралық қарым-қатынасты болжай алуымен анықталатын өзіндік бақылауға қабілеттілігі;

- сөйлеу техникасын, риторикалық амалдар, сөздік емес құралдарды қолданумен сипатталатын сөздік және сөздік емес қарым-қатынас мәдениетін жатқызады [9, 75]. Коммуникативтік құзіреттілік жеке тұлғаның рухани өсуін дамытып, өзінің айналасындағыларды түсіне білуіне көмектеседі. Коммуникативтік құзіреттілік қоғам мүшелері арасында позитивті қатынас орнатады. Оқушылардың өзара түсінушілік, тыңдай білу, түсіне білу қабілеттерін қалыптастырады. Коммуникативтік құзіреттілік бірлесіп жұмыс істеуді бағалау, өзара сенімділік, бірін-бірі түсіне, тыңдай білу, өзара сыйластық, этикет сақтау, дәстүрді білу, дау жанжалды шеше алу, бұзылған қатынастарды түзету, өз қателігін түсіне білу, топпен жұмыс жасай білу шеберлігі, жұмысты дұрыс ұйымдастыра алу, топ мүшелерін басқара алу және тиімді шешім қабылдай білу қабілеттері арқылы көрініс табады.

Қорытынды. Сонымен, ғалымдардың ой-тұжырымдарын жинақтай келе, коммуникативтік құзіреттілікке төмендегідей компоненттерді жатқызамыз:

Лингвистикалық компонент:

- Тілдің жүйесі мен құрылымы туралы білімін қарым-қатынаста пайдалана білу қабілеті;

- Фонеткалық, лексикалық-грамматикалық, синтаксистік, стилистикалық нормаларға сай сөйлей және жаза білуі, грамматикалық құрылымдарды сөйлесім әрекеті түрлерінде: оқылым, тыңдалым, жазылым, айтылымда дұрыс пайдалануы.

Психоллингвистикалық компонент:

- Эмоционалдық (адамның басқаға деген эмоционалдық көңіл күйі, өзгені түсіне білу іскерлігі, жанашырлық сезімі, т.б.);

- Эмпатияға қабілетті болуы (жағымды әсер ету, топ мүшелерінің жағымсыз мінез-құлықтарын ептілікпен түзете білуі).

Әлеуметтік лингвистикалық компонент:

- Ұйымдастырушылық іскерлігі (топ мүшелерін басқара білуі, тапсырманы орындауда ұжымды және өзін ұйымдастыра алуы, жаңа бастама көрсету арқылы айналасындағыларды іс-әрекетке ынталандыра білуі);

- Коммуникативтік іскерлігі (өз пікірін қарым-қатынасты бұзбай қорғауы, мәселені шешу мақсатында тиімді талдау, ынтымақтастық ахуалды ұстай білуі, топ мүшелерімен достық қарым-қатынаста болуы).

Лингвомәдениеттанымдық компонент:

- Адамның ішкі мәдениетінің көрсеткіші ретінде келіссөз жүргізе алу іскерлігі.

Когнитивтік компонент:

- Танымдық (басқаның мінезін түсіну арқылы адамдар арасында түрлі жағдаяттарды шеше білуі);

- Тілдік қатынаста ұлттық ерекшеліктерді қолдана білу дағдысы.

Паралингвистикалық компонент:

- Вербалды, бейвербалды амалдарды қолдана білу мәдениеті (сөздік, сөздік емес амалдарды (ым, ишара) қолдану, сөйлеу техникасы, риторикалық амалдар, ұғымдық категориялық ақпаратты мақсатты түрде қолдана білуі).

Қорыта айтқанда, коммуникативтік құзіреттілік лингвистикалық, әлеуметтік лингвистикалық, психолінгвистикалық, лингвомәдениеттанымдық, когнитивтік, паралингвистикалық тұрғыдан бір арнаға тоғысқан жүйе болып саналады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1 Хомский Н. Язык и мышление. – М.: Изд-во Моск.ун-та, 1972.
- 2 Емельянова Ю.А. Активное социально-психическое обучение. – Л.: ЛГУ; 1985.
- 3 Зимняя И.А. Компетентностный подход в образовании. Проблемы качества образования. – М.: Уфа: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004.
- 4 Добрович А.Б. Педагогическое творчество. – М.: Педагогика, 2008.
- 5 Кан-Калик В.А. Основы профессионально-педагогического общения. – Грозный, 1979.
- 6 Дәулетбекова Ж., Рай Қ., Нұрышева Г.Рахметова Р. Тілді оқыту: интеграциялық білім мен интеллектуалдық тұлға қалыптастырудың сабақтастығы. Монография. – Алматы: «Нұрай Принт Сервис». 2014.
- 7 Ф.Оразбаева, Б.Қ.Қасым, Ж.Қ.Балтабаева, Н.А.Оразахынова, Р.С.Рахметова. Қазақ тілін оқыту әдістемесі: Оқулық. – Қарағанды: «Medet Group» ЖШС. – 2016.
- 8 Алифанова Е.М. Формирование коммуникативной компетенции детей дошкольного и младшего школьного возраста средствами театрализованных игр: дис. канд. пед. наук. – Волгоград, 2001.
- 9 Измуханбетова С. Оқушылардың әрекеті арқылы коммуникативтік құзіреттілікті қалыптастырудың педагогикалық шарттары. – Атырау, 2010.

References:

1. Homski N. *Īazyk i myshlenie*. – M.: Īzd-vo Mosk.un-ta, 1972.
2. Emelānova Īu.A. *Aktivnoe sostiālnno-psihicheskoe obuchenie*. – L.: LGU; 1985. 3
3. Zimmāia Ī.A. *Kompetentnostnyi podhod v obrazovanii. Problemy kachestva obrazovanii*. – M.: Ufa: Īssledovatelski sentr problem kachestva podgotovki spetsialistov, 2004. 4
4. Dobrovich A.B. *Pedagogicheskoe tvorchestvo*. – M.: Pedagogika, 2008. 5
5. Kan-Kalik V.A. *Osnovy profesionālnno-pedagogicheskogo obshenia*. – Groznyi, 1979. 6
6. Dāuletbekova J., Rai Q., Nūrysheva G.Rahmetova R. *Tildi oqytu: integrasiyalyq bilim men intelektualdyq tūlğa qalyptastyruđyñ sabaqtastyğy. Monografya*. – Almaty: «Nurai Print Servis». 2014. 7
7. F.Orazbaeva, B.Q.Qasym, J.Q.Baltabaeva, N.A.Orazahynova, R.S.Rahmetova. *Qazaq tilin oqytu ādistemesi: Oqulyq*. – Qarağandy: «Medet Group» JŞS. – 2016. 8
8. Alifanova E.M. *Formirovanie komunikativnoi kompetensii detei doşkölnogo i mladşego şkölnogo vozrasta sredstvami teatralizovannyh igr: dis. kand. ped. nauk*. – Volgograd, 2001. 9
9. *Īzmuhanbetova S. Oquşylardyñ āreketi arqyly komunikativtik qūzirettiliktı qalyptastyruđyñ pedagogikalıy şartтары*. – Atyrau, 2010.

МРНТИ 16.31.51

<https://doi.org/10.51889/2020-4.1728-7804.40>

Шаханова Р.А.,¹ Сабирова Д.А.,² Абишева С.Д.³

^{1,2,3}Казахский национальный педагогический университет имени Абая,
Алматы, Казахстан

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ СЛОВАРНОЙ РАБОТЫ

Аннотация

Словарная работа охватывает усвоение школьниками в доступной форме новых слов и значений; основную стадию ознакомления с эмоционально-экспрессивной окраской слов, сферой их употребления; усвоение понятий о многозначности и переносных значениях, о синонимах, антонимах, паронимах; активизацию словаря, использование новых усвоенных слов в собственных высказываниях, включение их в число постоянно используемых учеником слов; очищение словаря, т.е. устранение из активного словаря учащихся диалектных, просторечных, вульгарных слов и многое другое. В целях повышения речевой культуры видное место должны занимать упражнения, направленные на расширение активного словаря детей, а также на выработку у них умения выбирать из своего словарного запаса для выражения мысли те слова, которые наиболее соответствуют содержанию высказывания и делают его правильным, точным и выразительным.

Ключевые слова: слово, понятие, словарь, диалект, сфера